

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

25 päivänä toukokuuta 1993

Lausunto n:o 9

Valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on kirjeellään 11 päivältä toukokuuta 1993 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 36 vuoden 1993 kolmanneksi lisätalousarvioksi lukujen 28.92 ja 28.94 osalta. Valtiovarainvaliokunta pyysi lausuntoa siitä, täyttyykö mainittujen lukujen osalta hallitusmuodon 69 §:n 3 momentissa tarkoitettu talousarvion muuttamisen välttämättömyyskriteeri, ja lisäksi siitä, tarkoittavatko näitä lukuja koskevat muutosehdotukset, että eduskunta antaisi myös valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain (740/91) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan osakkeiden luovutuksessa käyvän hinnan olennaiseen alittamiseen.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Raija Isotalo valtiovarainministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyräki, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunoittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä on lausuntopyynnössä mainituin osin kysymys siitä, että valtioneuvosto saisi hyväksyä omistusrjestelyjä, joiden toteuttamisen edellytyksenä on yhtäältä luopuminen valtion määräysvallasta, määränemistövallasta tai määrävähemmistön hallinnasta VTKK-Yhtymä Oy:ssä (luku 28.92) ja toisaalta luopuminen valtion osakeomistuksesta kokonaan Kulinaari Ravintolat Oy:ssä (luku 28.94).

Valiokunnan kannanotot

Lisätalousarvioesityksen luvuissa 28.92 ja 28.94 on kysymys eduskunnan suostumuksen

pyytämisestä erinäisille omistusrjestelyille. Suostumusmenettely pohjautuu valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annettuun lakiin (740/91). Kysymyksen osalta voidaan vielä viitata hallitusmuodon 63 §:n 2 momenttiin.

Valtiopäiväjärjestyksen 75 §:stä ilmenee, että eduskunnan suostumuksesta käsiteltävänä olevan kaltaisissa tapauksissa päätetään samaan tapaan kuin valtion talousarviosta, vaikka asiaa ei käsiteltäisikään talousarvioesitykseen sisältyvänä. Edellä mainitusta hallitusmuodon 63 §:n 2 momentista puolestaan todettiin asianomaisen esityksen (HE 262/1990 vp) perusteluissa, että eduskunnan suostumus voidaan antaa joko valtion talousarviossa tai erillisellä päätöksellä. Eduskunnan suostumusta kyseisenlaiseen toimeen voidaan siten pyytää yhtä hyvin talousarvioesityksessä kuin muussakin hallituksen esityksessä. Suostumus on valiokunnan käsityksen mukaan mahdollista hankkia myös lisätalousarvioesityksen pohjalta eikä kyseistä esitystä tältä osin, kun otetaan huomioon mahdollisten menettelytapojen mainitunlainen vaihtoehtoisuus, tarvitse arvioida hallitusmuodon 69 §:n 3 momenttiin sisältyvän välttämättömyyskriteerin kannalta.

Valiokunta on kiinnittänyt lisätalousarvioesityksessä huomiota siihen, että hallitus on siinä pelkästään ehdottanut eduskunnan hyväksyvän esityksen mukaisen lisätalousarvion mainitsematta mitenkään eduskunnan suostumusta vaativia kohtia (myös luku 28.50). Selkeyssyistä tulisi päästä käytäntöön, jossa tällaiset kohdat osoitetaan esityksessä joko omiksi päätösosikseen tai perusteluissa selvästi eduskunnan suostumuksen varaisiksi asioiksi. Suositeltavinta olisi, että eduskunnan suostumusta erilaisiin toimenpiteisiin pyydetäisiin lähtökohtaisesti vain vuotuisessa talousarvioesityksessä.

Lausuntopyynnössä on kiinnitetty huomiota myös siihen, voisiko eduskunnan käsiteltävänä olevan esityksen perusteella antama suostumus

ulottua valtion osakkeiden luovuttamiseen käypää arvoa olennaisesti alemmasta hinnasta. Suostumusmenettelyä sääntelevät edellä mainitun valtion osakasvallan käyttöä koskevan lain 4 ja 5 §. Edellinen lainkohta koskee käyvän hinnan olennaista alittamista osakeluovutuksissa ja jälkimmäinen tilanteita, joissa luovutuksesta aiheutuu valtion määräysvallan tai määräenemmistövallan taikka määrävähemmistön hallinnan menetys. Koska lisätalousarvioesityksessä on pyydetty eduskunnan suostumusta omistusjärjestelyille kuvaten niiden mahdolliset seuraukset, ilman että suostumusta olisi pyydetty varta vasten

lain 4 §:n mukaiselle käyvän hinnan olennaisesti alittavalle osakkeiden luovutukselle, ei eduskunnan esityksen pohjalta antama suostumus voi olla lain 4 §:ssä tarkoitettu vaan se perustuu vain lain 5 §:ään.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon tässä lausunnossa esitetyn.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jansson, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kekkonen, Koskinen,

M. Laukkanen, Moilanen, Nikula, Näsi (osittain), Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet von Bell (osittain), Saastamoinen ja Viljanen.